

MASARYKOVA UNIVERZITA

Repetitorium sociální geografie

Geografie cestovního ruchu

Pojem cestovní ruch

❏ **Podle WTO:**

- ❏ činnost osoby, cestující ve volném čase na přechodnou dobu do místa mimo její trvalé bydliště, a to za jiným účelem, než je vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.
- ❏ Cestovní ruch můžeme definovat jako specifickou formu mechanického pohybu obyvatelstva.
- ❏ Cestovní ruch umožňuje uplatnit některé potřeby obyvatelstva – poznávání, změna prostředí, odpočinek, seberealizace, komunikace.

Pojem geografie cestovního ruchu

- ☒ = věda hraniční a syntetická (navazuje na poznatky z jiných přírodních, ekonomických i společenských věd). Zabývá se studiem obecných zákonitostí a faktickým rozmístěním cestovního ruchu.

- ☒ Orientuje se na následující skupiny problémů:
  1. Vyhodnocování faktorů a podmínek obecně i v konkrétních podmínkách.
  2. Analýzu cestovního ruchu jako specifické formy migrace obyvatelstva.
  3. Vliv cestovního ruchu na změny ve struktuře a rozmístění hospodářství.
  4. Vyhodnocování oblastí pro různé formy cestovního ruchu.

Ekonomický význam CR

- Podíl na tvorbě HDP (celosvětový průměr 11%).
- Vytváření nových pracovních a podnikatelských příležitostí (celosvětový podíl na zaměstnanosti je asi 10 %).
- Investiční aktivity v oblasti (v ČR z celkového objemu investic vyvolal CR asi 10 %).
- Následné synergické efekty poptávky (přitažlivost místa vyvolává potřebu vybudování infrastruktury).

Organizace činné v ČR

- ❖ ***Světová organizace cestovního ruchu*** (World Tourism Organization, WTO, sídlí v Madridu)
- ❖ Mezinárodní turistické sdružení (AIT – Alliance Internationale do Tourismu)
- ❖ Mezinárodní federace mládežnických ubytoven (IYHF – Internacional Youth Hostel Federation)
- ❖ Světové sdružení cestovních kanceláří (WATA – World Assosiationes of Travel Agencies)
- ❖ Asociace českých cestovních kanceláří a agentur (AČCKA)
- ❖ Asociace hotelů a restaurací ČR (HOREKA)
- ❖ Sdružení průvodců ČR

Typologie cestovního ruchu

- ▣ Formy CR – zkoumá motivy účasti lidí na CR.
- ▣ Druhy CR – berou v úvahu způsob realizace CR.

Formy CR

- Rekreační
- Kulturně-poznávací
- Sportovně-turistický
- Lázeňsko-léčebný
- Přírodní (ekoturistika)
- Venkovský (agroturistika, ekoagroturistika)
- Vzdělávací
- Obchodní (Kongresový)
- Incentivní
- Specifické formy cestovního ruchu (například mototuristika, sociální turistika – speciální programy pro sociální slabší, v současnosti se rozvíjí ve Francii, návštěvy sportovních akcí, pobyty s vytvářením iluze – dobrodružství nebo historických období).

Druhy CR

- ☞ Podle místa realizace
  - domácí CR
  - zahraniční CR
    - a) výjezdový – outgoing, pasivní
    - b) tranzitní
    - c) příjezdový – incoming, aktivní

Druhy CR

- ❏ Podle délky trvání
  - krátkodobý (do čtyř přenocování)
  - dlouhodobý (více než čtyři přenocování)

- ❏ Podle rozložení během roku
  - celoroční
  - sezónní (letní, zimní)

- ❏ Podle způsobu organizace
  - organizovaný
  - neorganizovaný

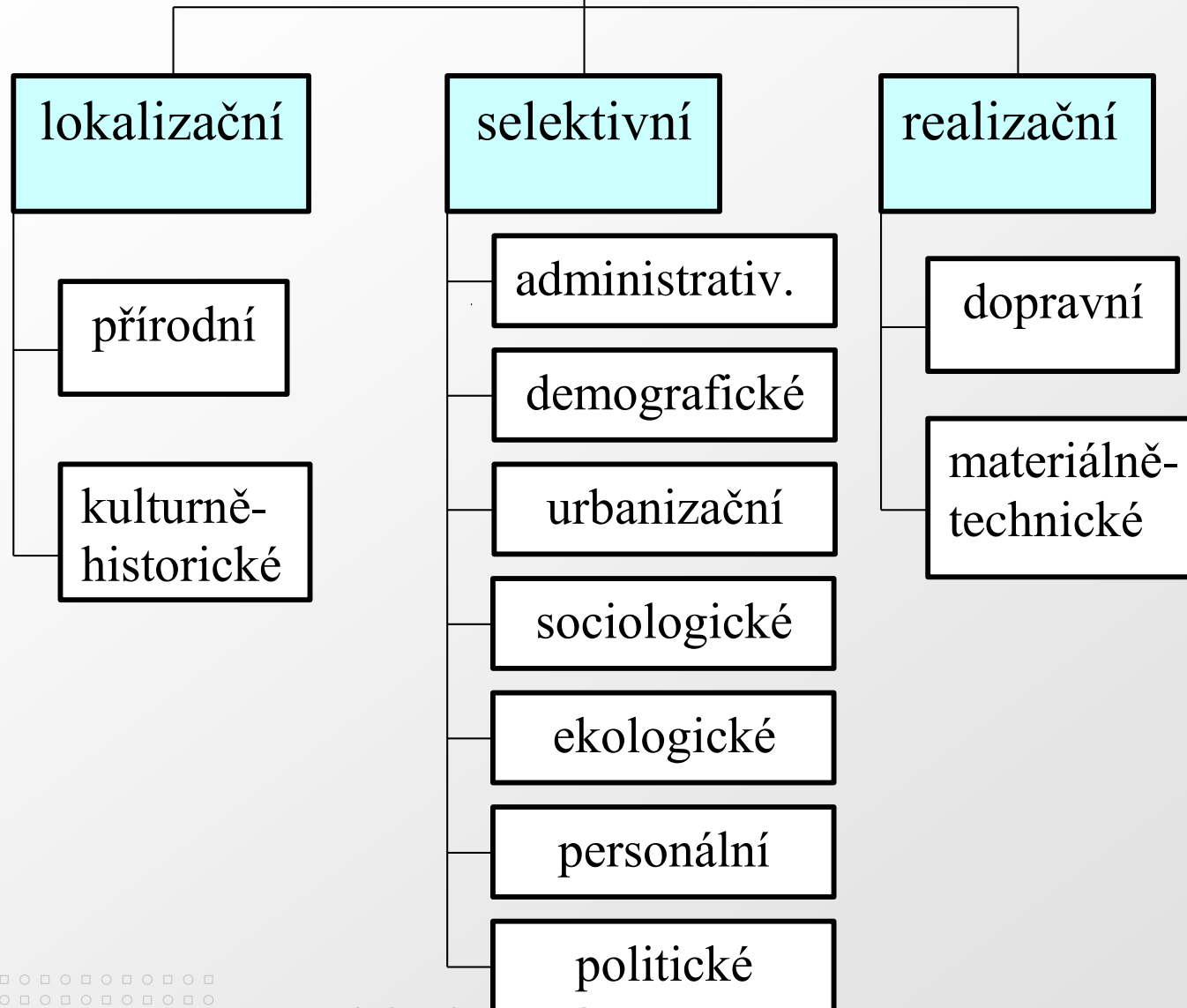
Druhy CR

- ❏ Podle příslušnosti účastníků ke skupině
  - individuální
  - skupinový

- ❏ Podle způsobu financování
  - komerční (volný)
  - sociální (vázaný)

- ❏ Podle cílové skupiny
  - Aktivní (příjezd zahraničních turistů)
  - Pasivní (cestování našich občanů do zahraničí)

Hodnocení CR

Podle **tří** základních faktorů:

1. *Velikost cestovního ruchu* – udává se jako počet účastníků cestovního ruchu nebo jako počet přenocování nebo ve formě příjmů a výdajů.
2. *Bilance cestovního ruchu* – jako u zahraničního obchodu – pasivní (výdaje vyšší než příjmy, lze také vyjádřit podle počtu výjezdů z oblasti a naopak výjezdů z oblasti, v tomto případě převažují domácí turisté v zahraničí). Aktivní bilance je opakem pasivní.
3. *Úroveň cestovního ruchu* – dá se měřit počtem návštěvníků na jednoho obyvatele nebo podílem na tvorbě HDP.

Lokalizační předpoklady - přírodní

- ☞ Klima (podnebí), hydrologické poměry, reliéf, geologie, flora a fauna.
- ☞ Uplatňují se zejména v plošně rozsáhlých areálech, mají stacionární, do jisté míry i konstantní charakter, čímž vytvářejí předpoklad pro regionalizaci cestovního ruchu.

Lokalizační předpoklady – Kulturně-historické

- ❏ Mají většinou charakter stálých objektů (hrady, zámky, divadla) nebo jednorázových akcí (festivaly, koncerty, náboženské slavnosti).
- ❏ Mezi velmi významné představitele této skupiny patří památky (i přírodní) zařazené do kulturního (případně přírodního) světového dědictví lidstva a zapsané do seznamu UNESCO.
- ❏ V seznamu světového dědictví UNESCO je po posledním zasedání World Heritage Committee 690 míst (529 kulturních, 138 přírodních a 23 kombinovaných lokalit).

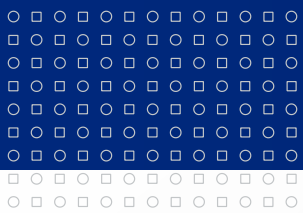
Selektivní předpoklady

- ❏ **Objektivní** (např. vnitropolitická situace, ekonomické předpoklady, demografické skutečnosti, kvalita životního prostředí ...).
- ❏ **Subjektivní** (řada psychologických pohnutek, kterými je ovlivňováno rozhodování jednotlivce nebo skupiny obyvatel k účasti na cestovním ruchu a k výběru lokality pro cestovní ruch. Velkou roli zde hraje reklama, propagace, zkušenost, módnost apod.).

Realizační předpoklady

- ❏ **Realizační faktory** mají dominující postavení pro konečnou fázi uskutečňování cestovního ruchu.
- ❏ Umožňují danou oblast dosáhnout (doprava) a využít (ubytovací a stravovací zařízení, případně zábavná a sportovní). Svoji kapacitou tvoří nabídkový strop pro využití lokalizačních podmínek.

Cestovní ruch v ČR

Rajonizace x regionalizace

Rajonizace CR v ČR

= zařazení regionů / rajony, oblasti / do čtyř kategorií podle vhodnosti pro CR.

- I. - mezinárodní význam (Praha, NP, UNESCO, ZČ lázně)
- II. - národní význam (Říp, hrady , zámky, lázně, CHKO ...)
- III. - oblastní význam (Nechanice, Králův Dvůr, Svitavy ...)
- IV. - lokální význam (kostely, chr.naleziště, městská muzea ...)

- hodnotící faktory - přírodní podmínky (hory, lesy, vodní plochy...)
- výsledky lidské činnosti (kult-hist., lázně, přehrady...)
  - vybavenost (ubyt., strav., lanovky, půjčovny, +služby)
  - dopravní předpoklady = realizační předpoklady
  - negativní faktory (ceny, kriminalita, hmyz, ŽP)

I. kategorie

- Praha, Český Krumlov, Brno + další památky UNESCO
- Národní parky - KRNAP
  - Šumava
  - Podyjí
  - České Švýcarsko
- Lázně (ZČ, Teplice, Luhačovice, Libveda, Velichovky, Jánské Lázně apod.)
- Jeseníky
- Valašsko + Beskydy
- UNESCO

II. kategorie

- Krušnohoří
- Český ráj
- Jihočeské rybníky
- Křivoklátsko
- Dolní Vltava
- Jizerské hory
- Posázaví
- ČM vrchovina
- Orlické hory
- Moravská kras
- Pošumaví
- Horní Vltava
- Střední Vltava
- Č. Středohoří
- Pálava
- Bílé Karpaty

III.kategorie

- ☒ Lužické hory
- ☒ Doksy a okolí
- ☒ Podkrkonoší
- ☒ Broumovsko
- ☒ Mělnicko
- ☒ Horní Střela
- ☒ Stříbrsko
- ☒ Český les
- ☒ Kaplicko
- ☒ Brdy
- ☒ Tábořsko
- ☒ Železné hory
- ☒ Povodí Orlice
- ☒ Drahanská vrchovina
- ☒ Chřiby
- ☒ Slovácko
- ☒ Chodsko
- ☒ Frýdlantsko
- ☒ Šluknov
- ☒ Žďánický les
- ☒ Ivančicko

IV. kategorie

= pouze atraktivita lokálního významu

- Staroboleslavsko
- Džbán
- Boskovicko
- Kounicko
- Hrotovicko
- aj.
- Prolínání a nejednotnost v zařazení do III. a IV. kategorie.

Památky UNESCO v ČR

☒ **12 památek:**

1. Brno
2. Český Krumlov
3. Holašovice
4. Kroměříž
5. Kutná Hora
6. Lednicko-valtický areál
7. Litomyšl
8. Olomouc
9. Praha
10. Telč
11. Třebíč
12. Žďár nad Sázavou

☒ **6 biosférických oblastí:**

1. Třeboňsko
2. Dolní Morava
3. NP a CHKO Šumava
4. KRNAP
5. Křivoklátsko
6. Bíle Karpaty

Nehmotné dědictví UNESCO v ČR

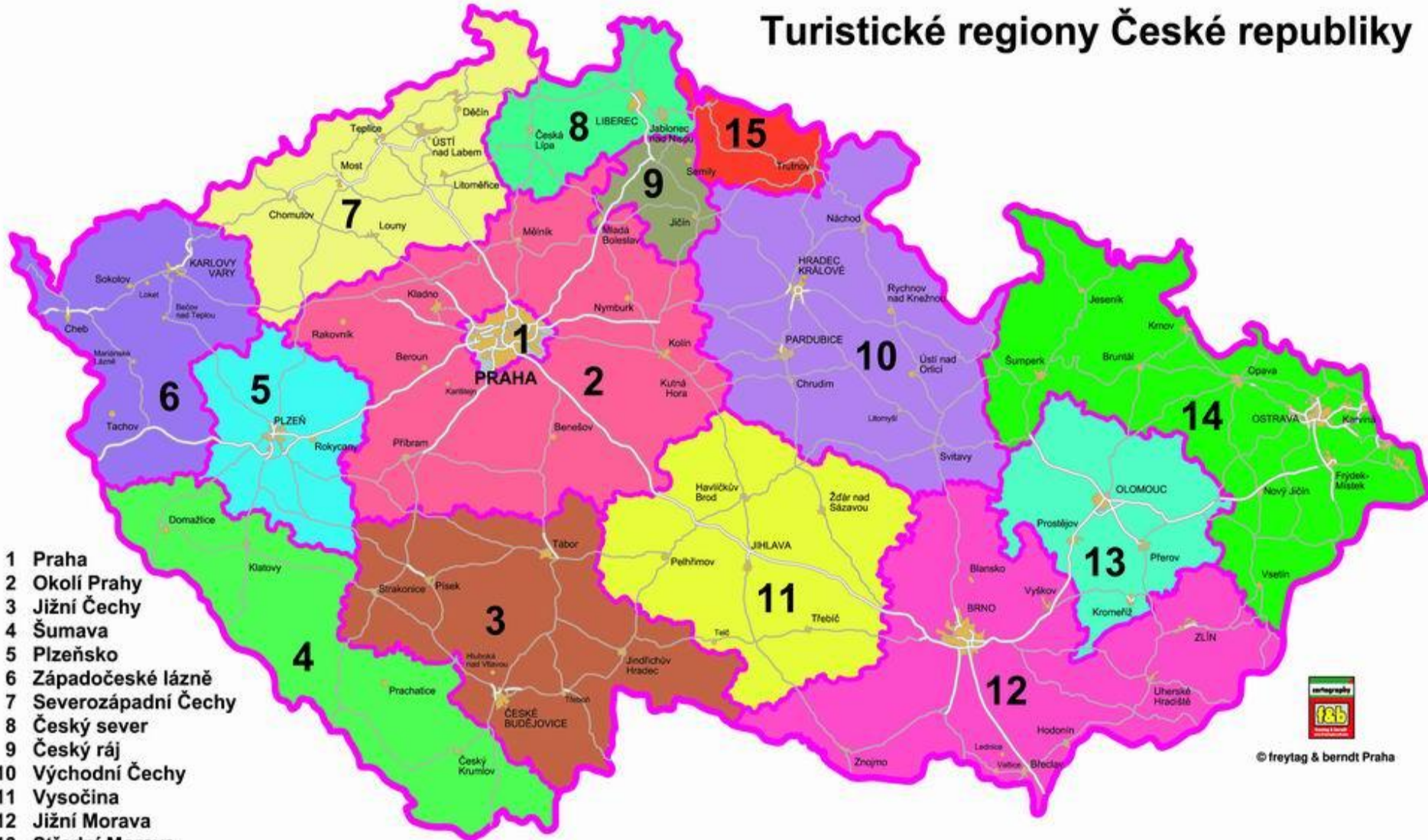

- Slovácký verbuňk (2005)
- Vesnické masopustní obchůzky a masky na Hlinecku (2010)
- Sokolnictví – umění chovu dravců, jejich ochrany, výcviku a lovu s nimi (2010)

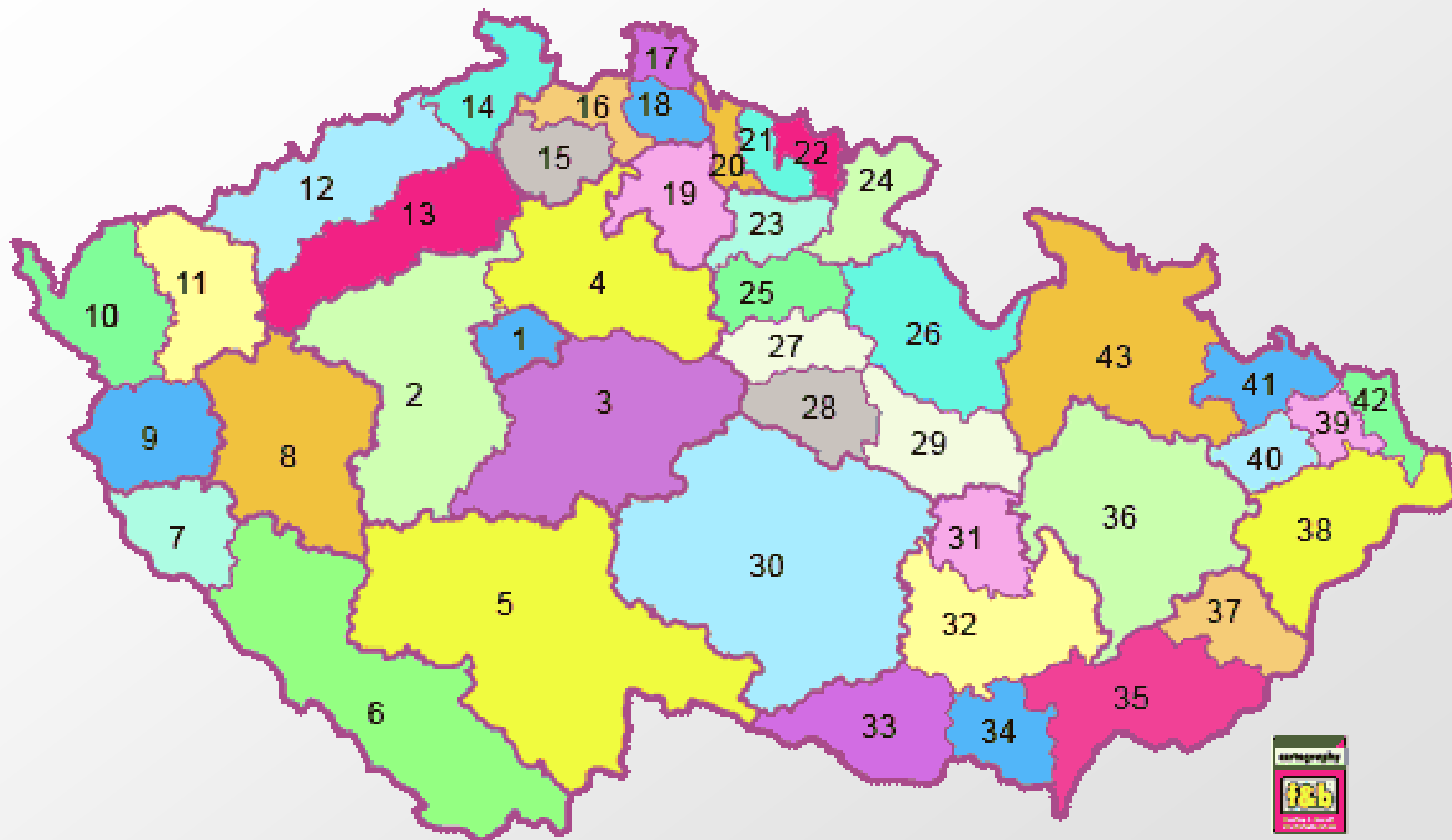

Turistické regiony České republiky

- 1 Praha
- 2 Okolí Prahy
- 3 Jižní Čechy
- 4 Šumava
- 5 Píseňsko
- 6 Západočeské lázně
- 7 Severozápadní Čechy
- 8 Český sever
- 9 Český ráj
- 10 Východní Čechy
- 11 Vysočina
- 12 Jižní Morava
- 13 Střední Morava
- 14 Severní Morava a Slezsko
- 15 Krkonoše

Turistické oblasti ČR

Úbytovací infrastruktura

Rok	ČR celkem				
	počet zařízení	počet pokojů	počet lůžek	počet míst pro stany a karavany	průměrná cena
	1	2	3	4	5
2000	7 469	169 655	437 440	41 692	300
2001	7 703	169 395	440 314	42 737	312
2002	7 869	170 645	445 611	47 036	314
2003	7 926	170 717	446 096	45 294	321
2004	7 640	164 675	433 214	48 743	337
2005	7 605	164 516	433 211	51 798	356
2006	7 616	167 582	441 968	53 338	366
2007	7 845	172 560	451 707	53 967	381

Delší cesty (4 a více přenocování) dle druhu dopravy, typu ubytování a pohlaví (v tis.) v roce 2007

Ukazatel / <i>Indicator</i>	Počet cest (v tis.) / <i>Number of trips (thous.)</i>					
	Celkem / <i>Total</i>	% podíl / <i>% share</i>	v tom / <i>including</i>			
			v ČR / <i>In CR</i>	% podíl / <i>% share</i>	v zahraničí / <i>Abroad</i>	% podíl / <i>% share</i>
Počet cest celkem / <i>Total number of trips</i>	9 433,4	100,0%	4 908,4	100,0%	4 525,0	100,0%
v tom dle druhu dopravy / <i>By mode of transport:</i>						
letadlo / <i>Plane</i>	1 476,8	15,7%	.	x	1 474,0	32,6%
železnice / <i>Railway</i>	786,4	8,3%	573,1	11,7%	213,3	4,7%
autobus apod. / <i>Bus, coach</i>	1 854,5	19,7%	714,8	14,6%	1 139,6	25,2%
automobil / <i>Passenger car</i>	5 160,5	54,7%	3 501,8	71,3%	1 658,7	36,7%
jíný dopravní prostředek / <i>Other</i>	155,2	1,6%	115,8	2,4%	39,4	0,9%
v tom dle druhu ubytování / <i>By main type of accommodation:</i>						
hotel a podobné zařízení / <i>Hotel and similar establishment</i>	3 230,7	34,2%	741,3	15,1%	2 489,5	55,0%
ostatní hromadné ubytování / <i>Other collective accommodation</i>	1 789,2	19,0%	1 151,5	23,5%	637,7	14,1%
placené ubytování v soukromí / <i>Private rental accommodation</i>	904,1	9,6%	332,3	6,8%	571,9	12,6%
vlastní rekreační zařízení / <i>Own holiday establishment</i>	969,9	10,3%	959,0	19,5%	.	x
u příbuzných a známých / <i>Accommodation with relatives or friends</i>	2 294,0	24,3%	1 598,2	32,6%	695,8	15,4%
ostatní ubytování v soukromí / <i>Other private accommodation</i>	245,4	2,6%	126,2	2,6%	119,3	2,6%
v tom dle pohlaví / <i>By sex:</i>						
muži / <i>Males</i>	4 445,9	47,1%	2 179,1	44,4%	2 266,8	50,1%
ženy / <i>Females</i>	4 987,5	52,9%	2 729,3	55,6%	2 258,2	49,9%

Zdroj: ČSÚ, 2008

Lázeňský cestovní ruch

- Za účelem léčení, prevence či rehabilitace
- Přírodní léčivé zdroje:
  1. přírodní vody -
    - a) minerální
    - b) termální prameny
  2. peloidy
  3. humidity (slatiny, rašeliny)
  4. vřídelní plyny a emanace
  5. klima (moře, hory, jeskyně)

Služby lázeňského CR

- Zdravotně-léčebné (procedury)
- Ubytovací (lázeňské hotely, domy, penziony...)
- Stravovací (režimové, nереžimové, doplňková zařízení)
- Kulturní, společenské a sportovní
- Doplňkové (peněžní, obchodní, dopravní...)

Významné evropské lázně

- SRN – Baden-Baden, Ga-Pa
- Itálie – Ischia, Abano Terme, montecatini Terme
- Francie – Aix-les-Bains, Amélie les Bains-Palaida, Dax, Lourdes, Vichy
- Maďarsko – Budapešť, Harkány, Héviz, Tapolca
- Rakousko – Bad Ischl, Baden bei Wien
- Slovensko – Bardejov, Piešťany, Tatranská Lomnica, Trenčianské Teplice
- Švýcarsko – Baden, Davos, Svatý Mořic

Kongresový CR

- Je součástí obchodního CR.
- Neprovozuje se ve volném čase.
- 60 % v měsících květen, červen, září, říjen, listopad.
- Průměrně trvá 4 dny.
- Nejvýznamnější města kongresového CR:
Paříž, Brusel, Londýn, dále i Praha, Budapešť

Specifické formy CR

- CR dětí a mládeže
- Seniorský CR
- Venkovský CR (agroturismus, ekoturismus, ekoagroturismus)
- Dobrodružný CR
- Náboženská (poutní) turistika
- Lovecký CR
- Městský CR
- Cykloturistika atd.

Průvodcovské služby (v organizovaném CR)

- „Role“ průvodce – prostředník, poskytuje informace, řeší mimořádné situace, společník, autorita, kontroluje, podnikatel

- Typy průvodců:
  - vedoucí zájezdu (tour manager)
  - průvodce zájezdu (tour escort) - pendler

- turistický průvodce (tourist guide)
- specializovaný průvodce:
  1. horský vůdce
  2. horský průvodce
  3. sportovní instruktor
  4. odborný průvodce
  5. animátor
- pobytový delegát (local representative)
- tlumočník-překladatel

Postavení a činnost CK

Klasifikace CK podle:

- Postavení v distribučním procesu
  - touroperátor (cestovní kancelář)
  - prodejce, zprostředkovatel (cestovní agentura)

- Zaměření nabízených zájezdů
  - všeobecné CK
  - specializované CK

Rozdělení zájezdů:

- Z hlediska geografického
  - domácí (po území ČR)
  - zahraniční
    - výjezdový (outgoing)
    - příjezdový (incoming)

- Z hlediska časového
  - krátkodobé (do 4 dnů)
  - dlouhodobé (delší než 4 dny)

- Z hlediska tematického zaměření
  - rekreační
  - kulturně-poznávací
  - sportovní a turistické
  - výstavy a veletrhy
  - zvláštní tematické
  - incentivní a kongresové
  - lázeňské
  - lovecké

- Z hlediska použitého dopravního prostředku
  - autokarové
  - vlakové
  - letecké
  - vlastním dopravním prostředkem
  - lodní
  - ostatní druhy dopravy
  - kombinovaná přeprava

- Z hlediska ročních období
  - letní
  - zimní
  - mimosezonní

- Z hlediska způsobu jejich přípravy
  - standardní
  - forfaitový
  - na míru

- Z hlediska obsahové náplně zájezdu
  - pobytové
  - poznávací
  - kombinované
  - hvězdicové - vyjíždí se z místa ubytování, několik nocí na místě

MAS

Informační zdroje

- ČSÚ – ročenky
- www.mmr.cz
- www.czechtourism.cz
- www.kudyznudy.cz
- www.czech.cz
- www.mkcr.cz
- www.cestovni-ruch.cz